

ORIENTE ES ORIENTE

Damien O'Donnell

Curs 2004-2005

Sinopsi

George Khan és un pakistanès que domina la seva família amb mà de ferro. Ell creu que està educant els seus set fills de la manera correcta, perquè en el futur siguin respectats per la comunitat pakistanesa, però sense tenir en compte que viuen a l'Anglaterra de 1971. Ells es resisteixen a passar per la tradició dels matrimonis concertats i lluiten per ser ciutadans moderns.

GUIA DIDÀCTICA - SECUNDÀRIA

Títol original: *East is East*

Direcció: Damien O'Donnell

Guió: Ayub Kan Din

Fotografia: Brian Tufano

Música: Deborah Mollison

Muntatge: Michael Parker

Producció: Gran Bretanya, 1999

Interpretació: Om Puri, Linda Bassett, Jordan Routledge, Archie Panjabi, Emil Marwa, Chris Bisson, Jimi Minstry, Raji James, Ian Aspinall

Durada: 95 minuts

Objectius pedagògics

Tot i que la família protagonista és anglopakistanesa, les seves experiències es poden extrapolar a altres col·lectius perquè el que descriu el film és una situació que afecta especialment els fills i filles d'immigrants, que poden viure d'una manera conflictiva la seva pertinença a diferents cultures, més enllà dels problemes derivats de les relacions intergeneracionals, presents a totes les famílies. D'aquesta manera, i tot i el racisme de la societat anglesa d'aquells anys, el film destaca per mostrar com les contradiccions i el malestar que genera no només té lloc al carrer, sinó també a dins de la família, fet que converteix el film en una reflexió imprescindible des del punt de vista pedagògic.

Viure entre dues cultures

Oriente es oriente tracta sobre les dificultats d'una família d'origen immigrant per conciliar dues tradicions culturals, la del país d'origen i la del d'acollida.

D'una banda, els nois protagonistes del film es troben amb la pressió familiar, en aquest cas la tirania del pare, perquè segueixen els costums pakistanesos al peu de la lletra. De l'altra, hi ha l'entorn en què

viuen i l'estil de vida amb el qual s'identifiquen. Aquesta situació obliga a fer grans equilibris per conjugar dues formes d'entendre la vida, com ja ens indica la seqüència inicial dels títols de crèdit, que ens dona les claus interpretatives del film, com són el to de comèdia i la utilització del muntatge per establir un contrast entre el que veu el pare i el que veiem nosaltres -els fills amagant-se-, entre la vida que realment porten els fills i la que els exigeix el pare. Els protagonistes de la pel·lícula han nascut a Anglaterra, tenen una mare anglesa i no veuen perquè han de viure una vida a l'estil pakistanès, que es contradiu amb el que realment senten i amb l'època en què viuen. El rebuig cap als dictàmens del pare és constant i es va intensificant. De fet, es pot dir que els fills i la filla porten una doble vida, actuant de diferent manera quan es troben en presència del seu pare. La forma de vestir, de pentinar-se, el menjar, els jocs, tots els elements que constitueixen la vida dels joves són censurats pel pare, que es va radicalitzant a mesura que els fills i la filla es van fent grans i qüestionen la seva autoritat. Nazir, el gran, fuig el dia del seu casament; Meenah, la filla, juga a futbol; Tariq renega fins i tot del seu nom i es fa dir Tony; Saleem diu que estudia enginyeria però en realitat estudia art, i el petit, Sajid, s'ho mira tot de lluny protegit per la parca.

Però si fins ara havien anat sorteiant l'autoritat paterna, els matrimonis arranats d'Abdul i Tariq provoquen la crisi definitiva.

L'actitud inflexible del pare, que està posant en perill la seva relació amb els fills, té una explicació, que passa per entendre que ell sí que és immigrant, nascut i educat en un altre país. Segons la seva lògica, el normal és continuar fent el que s'ha fet sempre, de pares a fills. Però, de sobte, l'herència cultural perd el sentit en un context que no és l'originari. Lluny de comprendre això, el pare insisteix a inculcar valors i costums en uns nois i una noia que no els poden adoptar per la senzilla raó que no són els seus. Ni la religió, ni l'idioma, ni molts dels costums, com no menjar porc ni beure alcohol, no formen part de la cultura dels fills. Segurament l'interès del pare té molt a veure amb una estratègia de protecció de la seva identitat davant d'un món que li és aliè. Una forma de fer front a aquesta situació és replegant-se en la pròpia cultura, evitant les influències de l'entorn. Però portar aquesta actitud al límit pot suposar, a més de molt dolor, quedar-se sol. És molt representatiu que Maneer, el fill que està més a prop del seu pare perquè intenta seguir fidelment l'Islam, tampoc el satisfà.

El paper d'Ella, la mare, és decisiu, perquè fa de mediadora entre el seu marit i els fills, conciliant els interessos d'un i altres de manera constant. Per a Ella ha estat relativament fàcil acceptar els costums del marit, perquè tenen una relació basada en un respecte mutu que passa per fer-se certes concessions l'un a l'altra. Fins i tot viuen en un barri on no hi ha pakistanesos, perquè Ella no ho vol, tot i la insistència del marit per anar a Bradford, on viu la majoria de la població pakistanesa. Però aquest equilibri es trenca quan Ella veu perillar la felicitat dels seus fills a causa del projecte de matrimoni del marit. Si fins ara Ella i George havien suportat les seves diferències amb sentit de l'humor, sense donar-hi més importància, el doble casament concertat gairebé provoca la seva ruptura. George no pot canalitzar la frustració de manera constructiva i acaba explotant de forma violenta. En aquest punt el paper d'Ella, dividida entre l'amor a George i el desig de veure feliços els fills, és decisiu i és el que acaba garantint la convivència familiar.

La incomprensió entre primeres i segones generacions

Darrere de la seva duresa, George amaga una profunda divisió interna que li crea una gran insatisfacció. Emigrat a un altre país, obligat per les circumstàncies, és conscient que mai no encaixarà del tot en la societat anglesa i no pot reconciliar els dos mons en què viu. Una part d'ell encara és a Pakistan, on fins i tot hi té la primera esposa. Les referències al seu país són constants, encara que sovint es tracta més aviat d'una fantasia, d'un Pakistan hipotètic, recreat a través de la nostàlgia. Casant-se amb una anglesa, s'hauria pogut integrar del tot a Anglaterra però, per alguna raó, viu aquest procés com si fos una traïció a les seves arrels i a la seva família, que cal compensar d'alguna forma. Ser acceptat per la societat pakistanesa de Salford significa fer les paus amb els seus orígens i George no perd l'oportunitat d'utilitzar la seva descendència per satisfer aquest desig. Però els nois i la noia només volen ser ells mateixos i no comparteixen els complexos del seu pare.

El racisme quotidià

Al mateix temps, encara que els fills no s'identifiquin amb la cultura pakistanesa, tampoc no troben el seu lloc a la societat anglesa i tenen problemes relacionats amb la seva ascendència, tal i com es veu en diversos moments del film. En una de les seqüències, George Khan afirma que haurien d'anar a viure en un altre lloc, perquè així no tindrien problemes, en referència al fet que no són acceptats per les persones de l'entorn, majoritàriament angleses. Aquesta discriminació és latent al llarg de tota la pel·lícula i els personatges han de demostrar les seves habilitats per superar els entrebancs que els posen i adaptar-se a un entorn al qual no pertanyen de ple dret, tal i com se'ls recorda de manera constant.

Això no obstant, és interessant la perspectiva des de la qual ho tracta el realitzador perquè, lluny d'explorar els conflictes interètnics que es podrien recrear a partir d'incidents concrets (les dificultats per entrar a la discoteca, els comentaris racistes i les burles d'alguns veïns, la campanya del polític d'extrema dreta Enoch Powell (a 1), etc.), ho planteja en clau d'humor i podem constatar com, per exemple, els

pakistanesos també són racistes amb els indis, en fer referència a la guerra entre Índia i Pakistan. D'altra banda, també es veu com el racisme és producte de la ignorància, quan es contraposa el barri obrer on viu la família Khan a ciutats més grans on hi ha una mentalitat més oberta als canvis i a la diversitat, tal i com demostra l'experiència positiva de Nazir, el fill gran. Així, el contrast entre tradició i modernitat, entre pares i fills, també té lloc en la societat anglesa, i el racisme està molt relacionat amb aquesta situació. Un dels personatges del film, el veí xenòfob, és un clar exponent d'aquest fet, per oposar-se radicalment no només als estrangers, sinó també als seus néts, els quals tampoc veu amb bons ulls.

Identitat o identitats?

A més d'Ayub Khan Din, autor de l'obra de teatre i del guió d'*Oriente és oriente*, hi ha altres escriptors com Hanif Kureishi (*El buda del suburbi* (a 2)), Monica Ali (*Set mars, tretze rius* (a 3)) o Hari Kinzru (*El transformista* (a 4)), que han plasmat molt bé l'experiència dels immigrants/des provinents del sud-est asiàtic, Pakistan, Bangladesh i Índia respectivament, a Anglaterra. Kureishi (a 5), que va ser el primer autor que va reflectir la realitat dels immigrants pakistanesos a les seves obres, explica que sempre li acaben fent la pregunta "Però tu, d'on ets realment?", que li provoca la sensació que la seva identitat està formada per fragments incompatibles entre si. Per Monica Ali, hi poden haver processos molt diferents, en sintonia amb el que descriu la pel·lícula *Oriente es oriente*, per exemple. Així, hi pot haver persones que, davant la discriminació que pateixen, s'aferrin a la cultura dels seus pares, o a un determinat aspecte com ara la religió, i en certa mesura es tanquin a les influències externes. D'altres poden adoptar l'estil de vida anglès com a propi o bé combinar elements d'origen divers sense problemes. Perquè en general, i més en societats multiculturals com l'anglesa, això és el que passa (a 6).

Hari Kinzru és potser qui millor ha reflectit aquesta experiència a *El transformista*, en què un nen fa servir diferents disfresses per adoptar diverses identitats, en una clara metàfora de les estratègies adaptatives que desenvolupen els fills i filles d'immigrants.

(a 1) Enoch Powell (1912-1998) polític anglès xenòfob que va promoure una campanya de repatriació dels immigrants l'any 1968.

(a 2) Kureishi, Hanif, *El buda del suburbi*, Barcelona: Columna, 1990

(a 3) Ali, Monica, *Set mars, tretze rius*, Barcelona: Columna, 2003

(a 4) Kinzru, Hari, *El transformista*, Madrid: Alfaguara, 2002

(a 5) *Mi hermosa lavandería* que portà al cinema Stephen Frears l'any 1985, és el referent indiscutible de tota una cinematografia sobre la minoria angloasiàtica, la tradició de la qual segueix vigent en títols com *Quiero ser como Beckham*, (Gurinder Chadha, 2002).

(a 6) Tal i com afirma l'escriptor libanès Amin Maalouf "Tothom hauria de ser encoratjat a concebre la pròpia identitat com a producte de diferents pertinences, en lloc de confondre-la amb una de sola i d'erigir-la en pertinença suprema i en instrument d'exclusió, de vegades en instrument de guerra. Especialment aquells que tenen una cultura d'origen que no coincideix amb la de la societat en què viuen, cal que puguin assumir sense gaires sofriments aquesta doble pertinença, mantenint els seus lligams amb la cultura d'origen sense haver-la de dissimular com una malaltia vergonyosa, i obrint-se paral·lelament a la cultura del país d'acollida"

(a 7) Maalouf, Amin, *Les identitats que maten. Per una mundialització que respecti la diversitat*, Barcelona: Edicions La Campana, 1999, p. 208.

Proposta d'activitats

- Explicar quines reflexions aporta Damien O'Donnell sobre la identitat cultural de les persones a partir dels conflictes dels protagonistes. Si s'escau, vincular les seves experiències amb les pròpies establint paral·lelismes entre els problemes amb que s'enfronten.
- Contrastar l'actitud del pare amb la de la resta de la família per reflexionar sobre el concepte d'identitat cultural. Analitzar les diferències que els separen i els motius que tenen uns i altres per defensar una determinada forma de vida.
- Fer una reflexió entorn del racisme a partir de les raons i les actituds que esgrimeixen alguns personatges del film contra la població pakistanesa. Comentar la vigència d'aquest tipus de comportaments a la societat actual. Per fer-ho proposem fer un seguiment de les notícies aparegudes a la premsa i la televisió que tractin sobre la població immigrada.
- Amb la informació recollida fer un debat a classe sobre el tractament de la població immigrada a la nostra societat per part dels mitjans de comunicació: l'ús del llenguatge, les imatges, els fets tractats,...Condicionen una determinada imatge de les persones immigrades?
- Comentar la informació que aporta la pel·lícula sobre la societat a la Gran Bretanya dels anys setanta, per tal de valorar la importància del cinema com a instrument de coneixement de la realitat.

- L'obsessió de Georg Khan perquè els seus fills siguin bons pakistanesos posa en perill la seva relació, fins al punt que alguns decideixen marxar de casa, demostrant com unes creences i un estil de vida no es poden imposar a la força. Com creus que hauria d'actuar el pare perquè els fills apreciïn la cultura pakistanesa? Compara la seva actitud amb la de la mare.

  - El model cultural que vol imposar als fills és molt rígid i, en molts aspectes, antiquat. Fins i tot en algun moment del film hi ha qui qüestiona la versió que té el pare sobre com són les coses a Pakistan. Explica quina relació té això amb el fet de viure lluny del país.
-
- Tot i el to còmic amb què estan tractats alguns dels incidents de caire racista, aporten informació sobre els prejudicis de la població anglesa envers els immigrants. Quins arguments esgrimeixen per justificar el seu rebuig?

  - La campanya d'Enoch Powell és un exemple d'utilització política de determinats incidents, que han acabat promovent una percepció negativa de la població immigrada. Creus que això encara passa? Explica de quina manera a partir d'exemples que coneguis o fent un recull de premsa.

- A la pel·lícula es veuen algunes famílies pakistaneses que han assolit una integració en el terreny econòmic que no es correspon amb una integració cultural. Per què creus que passa això?

- Malgrat les seves diferències, la família Khan es manté unida, fins i tot en moments de forta crisi, gràcies als esforços d'uns i altres per conciliar punts de vista. Creus que això és representatiu de la majoria de famílies? Per què? Comenta aquesta qüestió a la llum dels conflictes intergeneracionals.

- El personatge d'Ella, la mare, es manté a una certa distància però és fonamental per a la supervivència de la família. Explica per què. Sense Ella, com creus que hauria evolucionat la situació?

Sinopsi

George Khan és un pakistanès que domina la seva família amb mà de ferro. Ell creu que està educant els seus set fills de la manera correcta, perquè en el futur siguin respectats per la comunitat pakistanesa, però sense tenir en compte que viuen a l'Anglaterra de 1971. Ells es resisteixen a passar per la tradició dels matrimonis concertats i lluiten per ser ciutadans moderns.

PROGRAMA DE MÀ - SECUNDÀRIA**Títol original:** *East is East***Direcció:** Damien O'Donnell**Guió:** Ayub Khan Din**Fotografia:** Brian Tufano**Música:** Deborah Mollison**Muntatge:** Michael Parker**Producció:** Gran Bretanya, 1999**Interpretació:** Om Puri, Linda Bassett, Jordan Routledge, Archie Panjabi, Emil Marwa, Chris Bisson, Jimi Minstry, Raji James, Ian Aspinall**Durada:** 95 minuts**Un relat autobiogràfic**

Oriente es oriente és l'adaptació per al cinema de l'obra de teatre del mateix títol, escrita per Ayub Khan Din. Es tracta d'una història totalment autobiogràfica, reflex fidel de les vivències d'aquest autor, fill de mare anglesa i pare pakistanès, durant la seva infantesa a l'Anglaterra dels anys setanta, escenari dels primers conflictes interètnics d'aquell país. La pretensió de Khan Din no és la de fer un retrat de la societat angloasiàtica, o dels fills d'aquells primers immigrants, sinó de descriure com era la seva família, profundament marcada per la figura del pare i pel que l'autor entén com un gran acte d'hipocresia, en casar-se amb una dona anglesa i obligar els fills a contraure matrimoni amb dones pakistaneses i seguir fidelment l'Islam.

Comentari d'Ayub Khan Din

«D'alguna manera s'ha tancat un cercle. A Bradford s'ha anat de ser tradicionals a ser moderns, i de nou cap a l'estil de vida tradicional. Perquè els pakistanesos no s'han vist del tot acceptats en aquest país i han hagut d'enfrontar-se amb el racisme. A més de la desocupació i la violència al carrer, les genera-

cions més joves s'han rebel·lat contra els grans dient que han esdevingut massa moderns i massa permissius. S'ha de trobar un equilibri. Quan decideixes emigrar a un altre país has de comprendre que els teus fills estaran influenciats per la cultura d'aquell país. Crec que molts dels joves asiàtics han trobat un equilibri feliç, prenent el millor i deixant de banda la resta de cada cultura. Sempre hi haurà famílies tradicionals i sempre hi haurà el tipus de problemes amb què es van haver d'enfrontar els meus germans i germanes. Això no canviarà».

kamera.co.uk, 6/10/1999

Opinions de la crítica

«La primera pel·lícula de Damien O'Donnell té un referent llunyà en el temps que és *Mi hermosa lavandería*, d'Stephen Frears. En aquest cas, es narra la història d'un matrimoni entre un pakistanès i una dona britànica que tenen una família formada per sis fills a qui s'intenta educar conforme a la cultura de la qual prové el pare Tot en un entorn que dista molt de preservar aquests valors i uns moments, els primers anys setanta, en què la

virulència contra els pakistanesos tenia una duresa especial al Regne Unit. Com a la pel·lícula de Frears, i en moltes produccions que aborden la problemàtica racial als països desenvolupats, O'Donnell ha optat per realitzar una comèdia amb certs tocs dramàtics. Amb això s'aconsegueix restar importància al problema ètnic, satiritzant la repulsió que alguns britànics senten pels estrangers, i potenciar la problemàtica comuna que afecta tant a immigrants com a nadius, dramatitzant situacions que poden produir-se en qualsevol entorn familiar. D'aquesta manera, les escenes que fan referència a la discriminació racial són presentades amb un poc dissimulat sentit de l'humor que consisteix, per exemple, a ridiculitzar el vell racista que es manifesta contra els *pakis*, que té una néta que surt amb

un d'ells i un nét que, a més de tenir com a millor amic el més petit de la família, es passa el dia saludant a l'estil pakistanès. Ara bé, en un intent de posicionar-se contra qualsevol tipus de racisme, la pel·lícula també fa referència a la repulsió racista que senten els pakistanesos contra els indis. Però on es desitja defensar la igualtat és en el drama d'una família amb un pare que intenta preservar la tradició familiar a qualsevol preu, fet que costa la pèrdua d'un fill que decideix abandonar la llar paterna després de negar-se a contraure el matrimoni pactat. Aquesta negativa a preservar la tradició no deixa de ser un conflicte comú a qualsevol país del món i, especialment, en qualsevol família de perfil conservador britànica».

N.A. Zinema

Filmografia de Damien O'Donnell:

Thrity Five Aside (1994); *East Is East* (1999); *Heartlands* (2003); *Inside I'm Dancing* (2004).